

11 вересня – 155 років від дня народження О'Генрі (Вільяма Сідні Портера) (1862-1910)

Американський прозаїк О. Генрі (справжнє ім'я й прізвище Вільям Сідней Портер) народився 11 вересня 1862 року в Гринсборо, штат Північна Кароліна. Він є автором понад двохсот вісімдесяти оповідань, скетчів, гуморесок. Життя Вільяма Портера було нерадісним від самого дитинства. У три роки він втратив матір, а батько, провінційний лікар, ставши вдівцем, почав пити й невдовзі перетворився на нікчемного алкоголіка.

Покинувши школу, п'ятнадцятирічний Біллі Портер став за аптечний прилавок. Робота в оточенні мікстур від кашлю й порошоків від бліх згубно вплинула на його й без того підірване здоров'я.

У 1882 році Біллі вирушив до Техасу, два роки жив на ранчо, а потім влаштувався в Остині, служив у земельному управлінні, касиром і рахівником у банку. З банківської кар'єри нічого путного в нього не вийшло. Портера звинуватили в розтраті 1150 доларів – дуже серйозної суми на той час. Біографи письменника дотепер сперечаються, чи був він насправді винний. З одного боку, він мав потребу в грошах для лікування хворої дружини (і для видання "Rolling Stone"), з другого – касир Портер звільнився з банку в грудні 1894 року, тоді як розтрата була розкрита тільки в 1895 році, причому власники банку були на руку нечисті. Проти Портера порушили кримінальну справу, і в лютому 1896 року він у паніці тікає до Нового Орлеана, а звідти – до Гондурасу. У цій країні доля звела Портера з приємним джентльменом – професійним бандитом-грабіжником Елом Дженнінгом.

Багато пізніше Дженнінгс, відклавши револьвера, взявся за перо й створив мемуари, в яких згадував цікаві епізоди латиноамериканських пригод. Друзі брали участь у місцевому гондураському путчі, потім втекли до Мексики, де Дженнінгс урятував майбутнього письменника від неминучої смерті. У Мексиці Портер одержав телеграму, в якій повідомлялося про те, що його кохана дружина – Атол Естес помирає. Під час відсутності чоловіка, вона не мала засобів до існування, голодувала, а захворівши, не могла купити ліки, проте в переддень Різдва продала за двадцять п'ять доларів мереживну накидку й вислала Біллу в Мехіко подарунок – золотий ланцюжок для годинника. На жаль, саме тієї миті Портер продав свого годинника, щоб купити квиток на поїзд. Він встиг побачитися й попрощатися із дружиною. За

кілька днів вона померла. Агенти поліції з жалобними пов'язками мовчки йшли за труною. Відразу після похорон вони заарештували касира-розтратника, який не сказав жодного слова на суді й одержав п'ять років в'язниці.

У засланні Портер пробув три роки й три місяці. Звільнився достроково (за зразкову поведінку й хорошу роботу в тюремній аптеці) влітку 1901 року. Тюремні роки він ніколи не згадував. Допомогли спогади Ела Дженнінгса, що з іронії долі знову опинився пліч-о-пліч із письменником у каторжній в'язниці Коламбуса, штат Огайо.

Разом з Портером і Дженнінгсом сидів двадцятилітній "ведмежатник" (зломлювач сейфів) Дикий Прайс. Він зробив добру справу – врятував із сейфа, що несподівано зачинився, маленьку дочку багатого бізнесмена. Зрізавши ножем нігті, Прайс відкрив надсекретний замок за дванадцять секунд. Йому обіцяли помилування, але обдурили. На цей сюжет Портер склав своє перше оповідання – про зломлювача Джиммі Валентайна, який врятував племінницю своєї нареченої з вогнетривкої шафи. Оповідання, на відміну від історії Діка Прайса, закінчувалось щасливо. Оповідання до друку взяли не відразу. Три наступних були опубліковані під псевдонімом.

Перебуваючи у в'язниці, Портер соромився друкуватися під своїм прізвищем. В аптечному довіднику він наштовхнувся на прізвище відомого в той час французького фармацевта О.Анрі. Саме її в тій же транскрипції, але в англійській вимові (О.Генрі) письменник обрав своїм псевдонімом до кінця життя. Виходячи з тюремних воріт, він вимовив фразу, яку цитують уже протягом чи не століття: "В'язниці могли б зробити велику послугу суспільству, якби суспільство вибирало, кого туди саджати".

Наприкінці 1903 року О. Генрі підписав контракт із нью-йоркською газетою "World" на щотижневу здачу короткого недільного оповідання – по сто доларів за один твір. Цей гонорар на той час був досить великий. Річний заробіток письменника дорівнював прибуткам популярних американських романістів.

Але скажений темп роботи міг вбити й більш здорову людину, ніж О.Генрі, який не міг відмовити ще й іншим періодичним виданням. Протягом 1904 року О. Генрі надрукував шістьдесят шість оповідань, за 1905 – шістьдесят чотири. Іноді, сидячи в редакції, він дописував відразу два оповідання, а поруч переминався редакційний художник, чекаючи, коли можна буде розпочати ілюстрування.

Читачі американських газет не могли подолати великі тексти, терпіти не могли філософування й трагічні історії. О. Генрі стало бракувати сюжетів, і він щодалі частіше брав, а то й купував їх у друзів і знайомих. Поступово він почав стомлюватися й знижував темп. Проте з-під його пера вийшло 273 оповідання – понад тридцять оповідань на рік. Оповідання збагатили газетярів і видавців, але не самого О. Генрі – непрактичного, який звик до напівбогемного життя. Він уникав товариства літературних побратимів, прагнув до самоти, цурався світських прийомів, не давав інтерв'ю. По кілька

діб без поважних причин блукав Нью-Йорком, потім замикав двері кімнати й писав.

У блуканнях й відчуженості він дізнавався й "переварював" велике місто, Вавилон-на-Гудзоні, Багдад-над-Підземкою, – його звуки й вогні, надії й сльози, сенсації й провали. Він був поетом нью-йоркського дна й найнижчих соціальних шаблів, мрійником і фантазером цегляних завулків. У сумовитих кварталах Гарлема й Коні-Айленда волею О.Генрі з'являлися Попелюшки й Дон Кіхоти, Гарун аль-рашиди й Діогени, які були завжди готові прийти на порятунок до тих, хто гине, щоб забезпечити реалістичному оповіданню несподівану розв'язку.

Останні тижні життя О.Генрі провів сам-один у злиденному готельному номері. Він хворів, багато пив, уже не міг працювати. На сорок восьмому році життя в нью-йоркській лікарні він перейшов у інший світ, на відміну від своїх героїв, так і не діставши чудесної допомоги.

Похорон письменника вилився в справжній огенрієвський сюжет. Під час панахиди до церкви ввалилась весела весільна компанія, й не відразу зрозуміла, що доведеться зачекати на вході.

Більша частина його оповідань, які публікувалася в періодиці, увійшла до збірників, що були видані за його життя: "Чотири мільйони" (1906), "Палаючий світильник" (1907), "Серце Заходу" (1907), "Голос міста" (1908), "Шляхетний шахрай" (1908), "Дороги долі" (1909), "На вибір" (1909), "Ділові люди" (1910), "Вовчки" (1910). Посмертно видано ще більше десятка збірників. Роман "Королі й капуста" (1904) складається з умовно пов'язаних сюжетом авантюрно-гумористичних новел, дія яких відбувається в Латинській Америці.

Доля спадщини О.Генрі була не менш важкою, ніж особиста доля Портера. Після десятиріччя слави настала пора нещадної критичної переоцінки цінностей – реакція на тип "добре виконаного оповідання". Втім, приблизно з кінця 50-х років минулого століття в США знову відродився літературознавчий інтерес до творчості й біографії письменника. Що ж до читацької любові до нього, то вона незмінна: О.Генрі, як і раніше, посідає постійне місце серед авторів, яких люблять перечитувати в багатьох країнах світу.

Джерело: <http://www.ukrlib.com.ua/>